

Zaman, başlangıçtan bugüne gelen ve geleceğe doğru akan kesintisiz bir süreçtir. İnsan tarihin en eski devirlerinden itibaren anlaşılması ve anlatılması zor olan zamanı görünür hâle getirmeye çalışmıştır. Bu amaçla onu gün, ay, yıl adını verdiği bölümlere ayırarak çeşitli takvim sistemleri oluşturmuştur.

Takvimler insanın geçmiş ve gelecek zamanı kavrayarak hayatı düzenleyebilme ihtiyacının sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenle takvimsiz bir hayat düşünülemez. İnsan takvim sayesinde geçmişi kronolojik olarak sıralayıp anlatabildiği gibi şimdiki zamanı yaşayabilir ve geleceği planlayabilir.

Öte yandan takvim, bireylerin olduğu kadar toplumun zaman algısını da düzenleyerek standart hâle getirir. Böylece her bireyin kendine göre bir zaman kavramı oluşturmasının önüne geçerek sosyal hayatın düzgün biçimde işlemesine yardımcı olur. Tarihte bilinen ilk takvim sistemlerini günümüzden yaklaşık 6 bin yıl önce Sümerler ve Mısırlılar oluşturdular.

Babiller, Çinliler, Hintler, Hititler, İbraniler, Yunanlar, Romalılar, Aztekler, Mayalar, Türkler ve Araplar da kendilerine özgü takvimler meydana getirdiler. Bu medeniyetler zamanı bölmede Ay ve Dünya'nın hareketleri ile gece gündüz döngüsü ve mevsim devirlerinden yararlandılar. Örneğin Sümerler Ay'ın Dünya etrafındaki on iki tam dolanımı için gereken 354 günlük süreyi bir yıl olarak kabul edip ay yılı denilen bu süreyi on iki aya böldüler.

Mısırlılar ise takvimlerini düzenlerken Dünya'nın Güneş çevresindeki bir tam dolanımı için gereken süreyi esas aldılar ve güneş yılı adı verilen bu süreyi on iki aya böldüler. Ayrıca Nil Nehri'nin taşma vaktinden yola çıkarak yılı "**taşma**", "**ekme**" ve "**biçme**" adlarıyla üç mevsime ayırdılar.

Aztek takvimi (Mexico City Arkeoloji Müzesi)

Mısır takvimi, sonraki dönemlerde Roma İmparatoru **Julius Caesar'ın (Jül Sezar)** emriyle yeniden düzenlenerek "**Jülyen takvimi**" adını aldı. XVI. yüzyılda **Papa XIII. Gregorius (Gregoryus)**, Jülyen takvimini daha da geliştirerek "**Gregoryen takvimi**" adıyla yaygın biçimde kullanılmasını sağladı. Böylece günümüzde dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de kullanılan "**miladi takvim**" ortaya çıktı.

Takvimlerin önemli özelliklerinden biri başlangıç noktalarıdır. Sümerlerin ve Mısırlıların hazırladıkları takvimlerde belli başlangıç noktaları yoktu. Bu toplumlar her kralın tahta geçişiyle birlikte takvimlerini yeniden başlatırlardı. Toplumlar kendileri için önemli saydıkları olayların tarihlerini de takvimlerinin başlangıç noktası olarak kabul etmişlerdi.

Örneğin İbraniler tekvin (yaratılış) yılı olarak kabul ettikleri MÖ 3761'i; Romalılar, Roma şehrinin kurulduğu MÖ 753'ü; Yunanlar, ilk olimpiyatların yapıldığı MÖ 776'yı; Hristiyanlar Hz. İsa'nın doğumunu; Müslümanlar ise **Hz. Muhammed**'in Mekke'den Medine'ye hicret ettiği 622'yi takvimlerinin başlangıcı saymışlardı.

Tarih Bilimi Ders Notları